

connect theoretical substantiations of indicators with the empirical specification of phenomena in a given situation. In other words, it attempts to connect the theoretical and empirical. Ensuring objectivity in positivist sociology is problematic in the fact that sociology is not able (in terms of the object it deals with) to repeatedly test its results.

The interpretation of interpretivist models of the objectivity of sociological knowledge stems from the approaches Max Weber and Alfred Schütz. Max Weber came to deal with the objectivity of the researcher through his concept of value neutrality, and dealt with the objectivity of scientific knowledge with his concept of referring to values through ideal types that connect the theoretical to the empirical. Alfred Schütz deals with the objectivity of the researcher by parenthesizing a biographically determined situation and by replacing it with a research situation; in this he is conceptually close to Weber's concept of value neutrality. He deals with the objectivity of scientific knowledge by connecting the theoretical and the empirical by using first and second level constructs. Second level constructs must be in agreement with the principle of logical consistency, which guarantees their objective legitimacy. At the same time, they must be in agreement with the principle of adequacy, which guarantees their compatibility with the constructs of daily life, i.e. with subjective meanings.

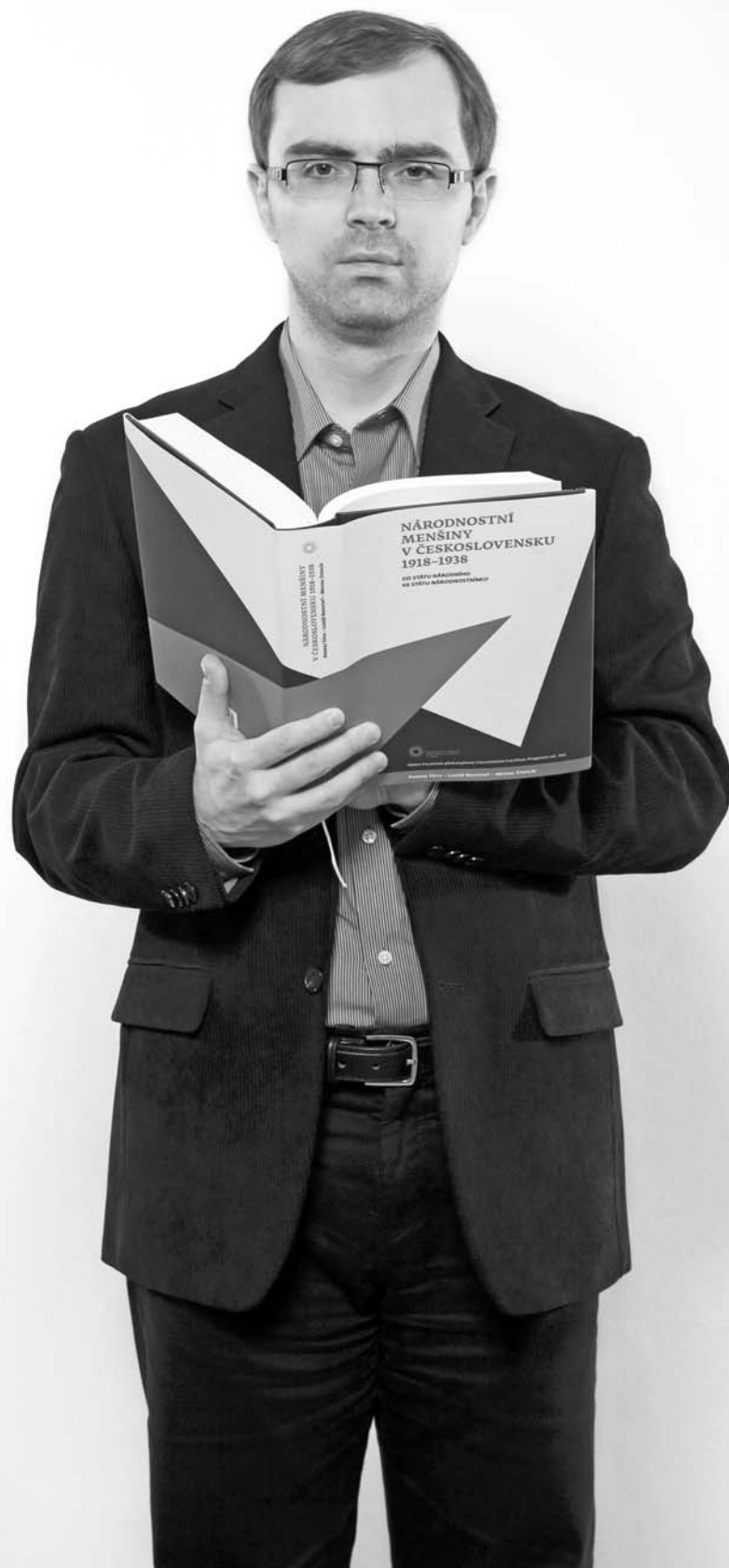
Herbert Blumer has been chosen as an additional exponent of a different type of interpretative sociology. He considers exploration to be a tool for attaining objectivity of the researcher. This deals with the attempt at seeing the world of actors through their own eyes. This thesis is then compared to the more concise description offered by Clifford Geertz. Blumer deals with the objectivity of sociological knowledge by connecting the theoretical and the empirical using three methodological steps: the concept of an issue being explored, the creation of heuristic, emotionalized, and empirically rich concepts, and finally, inspection as a tool serving to verify whether these heuristic concepts have any empirical content.

In the conclusion of the third section of the study, the constructivist structuralism of Pierre Bourdieu, who focuses on the issue of the researcher's objectivity through involved objectivization, is dealt with. Bourdieu sets this approach against Weber's theory of value neutrality. This is a conscious and controlled reference to the researcher's own experience by means of a constructed social space which allows us to unveil the actual viewpoint of the researcher. Bourdieu also approaches the objectivity of sociological knowledge through a model of social space created by the scientist and the subjective mental representations of this space by actors in the social world.

rozhovor

Roman Kodet
Lukáš Novotný

Roman Kodet

Rozhovor s Lukášem Novotným

V posledních týdnech se na pultech knihkupectví objevila významná práce týkající se národnostních menšin v Československu, jejíž jste spoluautorem. Jak hodnotíte pozitivní přijetí vaší publikace?

Ano, je to tak. Monografie *Národnostní menšiny v Československu 1918–1938. Od státu národního ke státu národnostnímu?*, která vyšla na konci loňského roku, se pokouší odpovědět na některé otázky spojené s existencí národnostních menšin v meziválečném Československu. Rozsáhlá publikace, na níž jsem spolupracoval především s kolegou a přítelem doktorem Andrejem Tóthem, analyzuje nejprve vznik státu a politické strany dvou nejpočetnějších minorit, Němců a Maďarů, poté se zaměřuje na problematiku právního postavení menšin, jejich zastoupení na mezinárodních fórech a v Národním shromáždění, málokdo přitom ví, že zástupci minorit mohli jak v poslanecké sněmovně, tak v senátu používat svůj jazyk, a poslední část pak přináší do této doby ojedinělou analýzu pokusu prezidenta republiky Edvarda Beneše o nalezení modu vivendi s národnostními menšinami, s cílem zajistit národnostní smír jako základní předpoklad pro udržení celistvosti státu. Na mysli mám především pokus o tzv. národnostní statut, který, pokud by byl přijat, by ve své podstatě znamenal přeměnu Československé republiky ze státu národního na stát národnostní.

Ohledně přijetí naší knihy mám první zprávy, jež jsou vesměs pozitivní, což je pro mě jako pro spoluautora samozřejmě potěšující.

Narazil jste při výzkumu této problematiky na nějaký zásadní problém či něco překvapivého?

Určitě. Především jsem musel poopravit své některé dřívější kritické názory na první republiku. Československo zcela určitě nebylo ideálním státem, ostatně to není žádný stát, ale v rámci svých možností poskytlo svým menšinám ve srovnání s ostatními evropskými státy poměrně rozsáhlá práva. Na druhé straně, a to bylo další důležité zjištění, existoval jednoznačný rozpor mezi tím, co bylo napsáno na papíře a realitou, jež se mnohdy zásadním způsobem lišila. Pravděpodobně největším nedostatkem ústavního práva i správně právních předpisů regulujících oblast ochrany národnostních menšin, tak podle mého názoru, bylo ponechání značného prostoru pro rozhodování jednotlivým státním úřadům nebo orgánům územních samospráv. Hospodářská krize a aktivizace zahraničněpolitických faktorů ve 30. letech 20. století pak měly osudový vliv na budoucnost nejen Československa, ale i celého versailleského mírového systému. Nejen prezident Beneš byl vystaven tak enormnímu a překotnému vývoji událostí, že lze souhlasit s názorem ministra zahraničí Kamila Krofty, že se tento ohromný dějinný proces nedal odadministrovat.

Plánujete na toto téma navázat a dále je rozvíjet?

Ano. S kolegou Tóthem hodláme prozkoumat počátky vzniku Československa a sžívání se Němců a Maďarů s novým státem. Především regionální archivy a noviny nabízejí v tomto směru neprobádané téma. Nový přístup by měl rovněž nabídnout komparativní pohled na dvě početně největší národnostní menšiny v první Československé republice a na jejich vztah k novému státu. V rámci základního uvedení do problematiky vztahu obou menšin k Československu je nutné v případě maďarské menšiny upozornit především na poměrně zásadní rozdíl mezi pozicí sudetských Němců a slovenských Maďarů. Oproti sudetským Němcům, kteří byli v českých zemích menšinou i před rokem 1918 (byť měli v rámci společné česko-rakouské politické scény privilegované postavení), resp. byli menšinou od samého počátku své historie v rámci českého státu, takže se jejich role *via facti* nezměnila ani po vyhlášení samostatné Československé republiky, byli Maďaři na Slovensku prakticky ze dne na den vrženi do zcela nové a neznámé role, do role národnostní menšiny v rámci zcela nového státního útvaru, který byl založen na diametrálně odlišném historicko-politickém základě a dědictví českého státu, jež byly maďarské menšině cizí. Zatímco pro německou menšinu – v historických zemích Československé republiky – nebylo prostředí nového státu žádnou velkou neznámou, pro maďarskou menšinu znamenalo její začlenění do Československé republiky přinejmenším sociokulturní šok, zapříčiněný již jen obrovskou jazykovou bariérou, která byla pro mnohé příslušníky maďarské menšiny nepřekonatelnou překážkou, výrazně omezující jejich adaptabilitu na nové poměry, zejména v případě věkově starší generace.

Vášim původním zaměřením však nebyly menšiny v Československu, nýbrž otázka kolektivní bezpečnosti ve 20. letech 20. století. Byl Vám Váš předchozí výzkum pro přípravu publikace o menšinách užitečný?

Máte pravdu. Moje disertační práce se týkala přístupu konzervativní vlády Stanleyho Baldwina k problému pokusů o vytvoření systému kolektivní bezpečnosti ve 20. letech 20. století. Můj výzkum mi byl užitečný především v tom, že jsem si uvědomil, jak málo zajímavý byl středoevropský prostor pro britské politické elity. Nyní se například zabývám problematikou vnímání česko-německého problému ve druhé polovině 30. let 20. století ze strany britského vyslanectví v Praze. Při studiu archivních dokumentů je jednoznačně vidět, že britští diplomaté i politici nahlíželi na středoevropský region prizmatem svých „imperiálních“ zájmů a že se stále více klonili k závěru, že je nutné donutit Prahu k dohodě se Sudetoněmeckou stranou.

Pokud se zastavíme u politiky Velké Británie po první světové válce, přišel jste s tvrzením, že vznik fenoménu appeasementu je třeba datovat již do poloviny 20. let. Proč si myslíte, že tomu tak bylo?

Tady Vás musím trochu opravit, já jsem s tím tvrzením nepřišel, jen se kloním k názoru těch historiků, kteří kladou počátek appeasementu do poloviny 20. let 20. století, přesněji řečeno do doby jednání o Rýnském garančním paktu na podzim 1925. Při jednání ve švýcarském Locarnu se totiž jednoznačně ukázalo, že Velká Británie stojí o návrat Německa zpět do rodiny evropských států, odkud byl Berlín po roce 1918 vyloučen. Londýn naopak jednoznačně a důrazně odmítl jakékoli angažmá ve střední a východní Evropě; hranice v Evropě pro něj končila na Rýně. Británie například negarantovala československé a polské hranice a její politici dali několikrát najevo, že je zajímá pouze dohoda o německých západních hranicích.

Je toto téma stále aktuální?

Tady musím rozdělit svou odpověď do dvou částí. Ve Velké Británii určitě ano, pokud stihám sledovat časopiseckou i knižní produkci, nepatří toto téma určitě ještě do „starého železa“. U nás se samozřejmě jedná o méně frekventované téma, ale i zde vyšlo v poslední době několik publikací, které se, přinejmenším alespoň z části, problematiky britské politiky a kolektivní bezpečnosti dotýkají. Uvést mohu například Alenu Feriancovou nebo Jaromíra Soukupa.

Za účelem Vašeho výzkumu jste navštívil celou řadu vědeckých a archivních institucí nejen v České republice, ale i v Německu, Rakousku a Velké Británii. Můžete Vaše badatelské zkušenosti v těchto zemích porovnat?

Každá země, resp. město má svá specifika. Musím se přiznat, že nejraději mám Vídeň, lidé tady mají podobnou mentalitu jako je u nás a pokaždé, když jsem ve Vídni, dopadne na mě nostalgické po „staré dobré monarchii“. Za zmínku stojí i úžasná vídeňská kavárny,

které velmi rád navštěvuji. Pokud jde však o archivní výzkum, tak je ve Vídni paradoxně nejobtížnější! V Rakouském státním archivu je zakázáno fotografovat, kopírování materiálů provádějí většinou zaměstnanci archivu a nedá se říci, že by pracovali s extrémní rychlostí. Londýn, resp. The National Archives v příjemné čtvrti Kew je naopak úplně jiný svět! Materiály přinesené do 30 minut a možnost neomezeně fotit umožňují badatelům za relativně krátkou dobu pořídit značný počet fotografií, který mohou následně využít ve svém výzkumu.

Zaznamenal jste v těchto zemích oživení zájmu o témata, jimiž se zabýváte?

Jak jsem již poznamenal výše, problém pokusů o vytvoření systému kolektivní bezpečnosti patří ve Velké Británii a v anglosaském světě obecně k dosud frekventovaným zájmům badatelů. Musím se však přiznat, že toto téma již poněkud odsouvám na druhou kolej a stále více se orientuji na problematiku německé menšiny v meziválečném Československu. Ale na Británii nezanevřu, nyní se intenzivně zabývám problémem česko-německého vztahu v Československu ve 2. polovině 30. let 20. století a tím, jak ten složitý fenomén vnímalo britské vyslanectví v Praze.

Mimo svou vědeckou práci se také věnujete redakční práci v mezinárodním časopise *Prague Papers on the History of International Relations*. Jaké zkušenosti Vám tato práce přinesla?

Zpočátku se jednalo o pouhou administrativní práci a technickou úpravu došlých článků. Nyní jako člen redakce spolu s kolegy Jaroslavem Valkounem (FF UK v Praze) a Richardem Leinem (Andrássy Universität Budapest) máme na starosti běžný chod časopisu, což obnáší agendu sbírání článků, jejich úpravu, zajištění recenzních posudků, práce na korekturách a další náležitosti. Někdy je obtížné uspokojit všechny zájemce, ale časopis má svá pravidla, která musí všichni dodržovat.

Co ještě chystáte do budoucna?

To kdybych věděl! Mám v tisku druhou monografii, nechybí mi nápady na články, ale bohužel jsem, tak jako všichni, omezen časem. Příprava na výuku a práce se studenty si rovněž žádají svou porci času, takže mám někdy pocit, že nevím, kdy je noc a kdy den. Během léta bych se také chtěl pustit do psaní habilitační práce, v tuto chvíli vybírám mezi dvěma tématy, tak uvidím, pro které se nakonec rozhodnu.

recenze

**Humain, posthumain /
Radka Fridrichová**

**Korean Unification /
Lenka Kudláčová**

**Univerzum věci /
Ondřej Stulík**

**Slovinští diplomaté ve slovanském světě /
Hana Hlaváčková**